

gnatus est Abraham, in quo forma esset renovata Dei et morum; et cum adhuc reverentia seignior esset, postea per Moysen legem litteris dedit. Et quia eam gentes spreverunt, non se subjicienes ei, neque hi qui acceperunt, eam servaverunt, motus misericordia, Dominus misit Filium suum qui, dato omnibus remissione peccatorum, Deo Patri illos justificatos offerret. Si autem hoc remedium differretur usque in finem mundi, totaliter Dei notitia et reverentia et morum honestas abolita fuisset in terris. Tertio apparet hoc fuisse conveniens ad manifestationem divinæ virtutis, quæ pluribus modis homines salvavit, non solum per fidem futuri, sed etiam per fidem præsentis et præteriti.

Ad primum ergo dicendum, quod Glossa illa exponit de misericordia perdente ad gloriam. Si tamen referatur ad misericordiam exhibitam humano generi per incarnationem Christi, sciendum est quod, sicut Augustinus dicit in lib. Retract. ¹: Tempus incarnationis potest comparari juventuti humani generis, propter vigorem servoremque fidei, quæ per dilectionem operatur; senectuti autem, quæ est sexta ætas, propter numerum temporum, quia Christus venit in sexta ætate. Et quamvis in corpore non possit simul esse juventus et senectus, potest tamen simul esse in anima, illa propter alacritatem, ista propter gravitatem. Et ideo in lib. 83 Quæst., alicubi dicit Augustinus ², quod non oportuit divinitus venire Magistrum, cuius imitatione humanum genus in mores optimos formaretur, nisi tempore juventutis. Alibi autem dicit ³, Christum in sexta ætate humani generis tanquam in senectute venisse.

Ad secundum dicendum, quod opus incarnationis non solum est considerandum ut terminus motus de imperfecto ad perfectum, sed etiam ut principium perfectionis in humana natura, ut dictum est ⁴.

Ad tertium dicendum, quod sicut Chrysostomus dicit ⁵ super illud Joannis 3: Non misit Deus Filium suum in mundum, ut judicet mundum, duo sunt Christi adventus. Primus

¹ Lib. 1, cap. 26, non multum ante med., tom. 1.

² Lib. 83 quæst., q. 44, in med., tom. 4.

³ Lib. 1 de Genes. contra Manich., c. 23, tom. 3.

⁴ In corp. articuli.

⁵ Hom. 27 in Joan., inter med. et fin., tom. 3.

quidem, ut remittat peccata; secundus, ut iudicet mundum; si enim hoc non fecisset, universi simul perditi essent, omnes enim peccaverunt, et eagent gloria Dei. Unde patet quod non debuit adventum misericordiae differre usque in finem mundi.

COMMENTARIUS.

Hie articulus et per se clarus est, et simul cum præcedenti fere est explicatus. Respondebat ergo D. Thomas non fuisse conveniens differri incarnationem usque ad finem mundi. Ex qua conclusione, simul cum conclusione articuli præcedentis, vult D. Thomas docere, sufficienter concludi, incarnationem convenienti tempore factam, quia nec plus nec minus dilata est, quam oporteret. Probat autem D. Thomas assertionem suam tribus rationibus. Quarum prima in præcedentis articuli fine explicata est. Secunda vero moralis est, et pro materiae capacitate sufficiens, scilicet, ne si adventus Christi amplius differretur, et Dei cognitio, et morum honestas prorsus abolerentur. Tertia est congruentia quæ conclusionem hujus et præcedentis articuli complectitur. De solutione ad primum. dicemus statim disputatione sequenti. Solutio vero ad secundum, superiori articulo explicata est. Circa solutionem autem tertii de duplice Christi adventu, nonnulla superius contra Judæos dicta sunt; plura vero infra, quæst. 59, tractabimus, ubi de potestate judicandi Christi Domini disseremus.

DISPUTATIO VI.

In duas sectiones distributa,

DE TEMPORE QUO FACTA EST INCARNATIO, EJUSQUE CONVENIENTIA.

Non possumus convenienter expedire quæsitionem his articulis a D. Thom. propositam, nisi prius quo tempore incarnatione facta est, statuamus. Quomodo enim judicabit aliquis an convenienti tempore incarnatione sit facta, tempus ignorans in quo facta sit? De hoc igitur primo loco dicemus breviter, attingentes solum computationem temporum a creatione mundi usque ad Christum: hæc enim ad scholasticum institutum sufficit, et prætermitti non debuit, cum ejus cognitio, et perse jucunda, et Theologis maxime necessaria sit.

SECTIO I.

Quo tempore facta est Incarnatio.

1. Sex ætates secundum notabiles variationes. — De annorum numero ab orbe condito usque ad Christum, tot sunt fere sententiae quot scriptores. Cum enim ex Scriptura sacra numerum certum non habeamus, et humanæ historiæ, ex quibus haec computatio magna ex parte pendet, multum inter se discordant, nihil firmum et indubitatum affirmari potest. Unde alii plusquam quinque mille annos numerant, alii quater mille ducentos, alii quater mille centum, alii quater mille; quibus nonnulli viginti aut triginta superaddunt, alii demunt. Ut ergo breviter quod veritati propinquius videtur, eliciam, præmittam prius vulgarem divisionem, qua tota mundi duratio per sex ætates, secundum notabiles variationes in universo factas, distribui solet, et quantum unaquaque duraverit, indicabo. Distribuuntur autem illæ ætates hoc modo, ut videre est apud Augustinum, de Civit., cap. ultim., et primo libr. de Genesi contra Manichæ., cap. 23. Prima ab Adam usque ad diluvium, secunda usque ad Abraham, tertia usque ad David, quarta usque ad captivitatem Babyloniam, quinta usque ad Christum, sexta vero a Christo inchoata est, et usque ad finem mundi protenditur.

2. Prima ætas, 1656. — Secunda ætas, 322. — Prima ergo ætas duravit mille sexcentis quinquaginta sex annis. In quo nulla est controversia inter Catholicos, quoniam id clare sumitur ex Genes. 5 et 7, juxta Hebraicam veritatem, et Vulgatam editionem. Graeci vero secuti Septuaginta interpretes, sexcentos annos addunt huic ætati. Sed decepti sunt errore græcorum exemplarium, quibus hac in parte fides non est adhibenda. Secunda ætas duravit solum trecentis viginti duobus annis, quia, licet ex Genes. 11 juxta hebraicam et latinam Vulgatam editionem, solum ducenti nonaginta duo anni colligantur, tamen ibi prætermissa est generatio Cainam, puam Septuaginta addiderunt, et S. Lucas, cap. 3, probavit; et ideo illi numero addendi sunt triginta anni quibus Cainam vixit, antequam filios generaret; hic vero idem est error apud Græcos et Septuaginta interpretes, qui notatus est in prima ætate, addunt enim centum annos singulis ætatis, et ita fere octingentos annos huic ætati superaddunt.

Sed numerus positus jam est omnino certus ex auctoritate Vulgatae et hebraicæ editionis.

3. Tertia ætas, 941. — In assignando numero tertiae ætatis est major difficultas, quia ex Scriptura sacra non satis constat, et pendet ex illa celebri quæstione, quo modo computandi sint quadringenti triginta anni quibus semen Abrahæ dicitur habitasse in Ægypto, Exod. 12. Quidam enim eos computant a tempore quo fuit venditus Joseph, et quadringentos numerant a descensu Jacob, propter locum Genes., 15 cap., et quia non videtur paucioribus annis fieri potuisse, ut ille populus in Ægypto usque ad multitudinem tantam multiplicaretur, ut sexenta millia armatorum hominum, absque parvulis et mulieribus, exierint de Ægypto, cum septuaginta tantum anime ingressæ fuerint, Genes. 46; quam sententiam tenet Eugubin., Exod. 12; et Genebrard., lib. 1 Chronog. Communis vero et recepta opinio est, illos quadringentos triginta annos computandos esse a promissione facta Abrahæ, quando primum egressus est de terra sua, et cognatione sua, Gen. 12, quadringentos vero annos, de quibus fit mentione Genes. 15, esse numerandos a nativitate Isaac, quia ibi semen Abrahæ dicitur peregrinum futurum fuisse super terram quadringentis annis; cœpit autem esse semen Abrahæ in Isaac, qui natus est viginti quinque annis a prima promissione facta Abrahæ, ut constat ex Gen. 12 et 21; prætermittuntur autem quinque anni in illis quadringentis, ut ponatur solum numerus perfectus et absolutus, juxta communem phrasim Scripturæ. Et ita etiam conciliatur locus Act. 7, et Galat. 3; nam in priori ait Stephanus semen Abrahæ peregrinatum esse quadringentis annis; in posteriori vero ait Paulus Abrahæ dictas esse promissiones, et post quadringentos triginta annos datam esse legem; et hanc fere sententiam docuit Augustinus, lib. 2 Quæstionum in Exod., q. 47, et optime lib. 16 de Civit., cap. 24; Eucherius, lib. 2 in Genes., cap. 20; Euseb. in Chron., et eamdem supponit lib. 10 de Præparat., cap. 3, cum ait, a primo anno vitæ Abraham usque ad Moysen fluxisse quingentos quinque annos; intelligit autem usque ad principatum Moysis, qui octogenarius erat cum populum eduxit de terra Ægypti, ut sumitur ex Deuter. ult., quia quadragesima annis dicitur duxisse populum per desertum, et centesimo vigesimo anno vitæ sue mortuus esse. Eamdem sententiam ha-

bet Epiphan. in Anchorato, non longe a fine, ubi multa miscet, quæ mihi non probantur; sed in eis examinandis non licet immorari; tenet etiam OEcumenius, ad Galat. 3, et ibi alii multi expositores; quamvis D. Hieronymus, ibid., quæstionem insolutam relinquere videatur; et hæc mihi videtur verior sententia, quam statim ex sacra Scriptura confirmabo.

4. Hac ergo supposita, facile colligitur hoc tertium mundi sæcum durasse nongentis quadraginta uno annis. Quem numerum ita supputamus, nam ab ortu Abrahæ usque ad primam promissionem illi factam fluxerunt septuaginta quinque anni, Genes. 12; ab illa autem promissione usque ad finem captivitatis populi in Ægypto, seu usque ad legem datam (quod idem est, nam post tres menses egressionis data est lex), fluxerunt quadragesenti triginta anni, ut dictum est. Et potest ita minutatim breviter declarari: nam a dicta promissione Abrahæ usque ad ortum Isaac fuerunt viginti quinque anni; ab ortu autem Isaac usque ad ortum Jacob fluxerunt sexaginta, Genes. 25. Jacob autem ingressus est in Ægyptum anno ætatis suæ centesimo trigesimo, Genes. 47, qui omnes efficiunt ducentos quindecim annos. A descensu autem Jacob usque ad mortem Joseph fluxerunt septuaginta, vel uno amplius, quos Augustinus supra ita colligit, quia triginta annorum erat Joseph, quando præpositus est terræ Ægypti, Genes. 41. Postea vero vero ante descensum Jacob transacti sunt septem anni ubertatis, et duo vel tres anni famis, Genes. 41, 42 et 43. Joseph autem centenarius mortuus est, Genes. ultim. Supersunt ergo dicti septuaginta et unus, qui si addantur supra dictis ducentis quindecim, efficiuntur ducenti octoginta sex; his vero addendo octoginta annos vite Moysis, colliguntur trecenti sexaginta sex. Solum ergo superest computandum tempus a morte Joseph usque ad mortem Moysis: de quo tempore Scriptura nihil expresse loquitur. Ex dicta autem sententia, quam sequimur, intelligimus solum fuisse sexaginta quatuor aut sexaginta quinque annos; totidem enim supersunt ad complendum dictum numerum quadragesitorum triginta annorum. Quod autem non plures fuerint, potest duplice conjectura ex Scriptura confirmari. Prima est, quia inter Levi et Moysen tantum duas generationes intercesserunt, Cahat et Amram, Exod. 6. Ergo satis est quod intercesserint eo tempore dicti sexaginta

quatuor anni. Secunda est, quia mater Moysis fuit filia Levi, proavi Moysis, quæ nata est illi in Ægypto, ut dicitur Num. 26. Unde eviderter fit, non posse quadragesitos annos computari ab ingressu populi in Ægyptum, quia oporteret matrem Moysis habuisse ætatis fere trecentos annos, cum illum peperit. Cum nostra autem supputatione optime quadrat, quod fuerit triginta vel quadraginta annorum, et nata ipsa fuerit post viginti quatuor aut triginta quatuor annos descensus Levi in Ægyptum. Et ex hac sententia sequitur, propriam captivitatem Ægyptiacam, quæ incepisse videtur a morte Joseph, ut recte notavit Augustinus, solum durasse centum quadraginta annis; vel, si numeremus a descensu Jacob, sequitur durasse ducentis quindecim annis: *Neque est mirum* (ait D. Augustinus) *tam parvo tempore, usque ad tantam multitudinem fuisse auctum illum populum, fecunditate hominum in eo tempore considerata, qui et diurno tempore vivebant, et omnes generationi vacabant, et pluribus uxoris utabantur.* Et Augustinus addit id factum esse, adjuvante illo qui eos voluit valde multiplicari.

5. Nec contra dicta obstant loca Genesis vel Exodi. Nam facile primus exponitur; sic enim habetur in Genesi: *Scito prænoscens, quia peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, et subiicient eos servituti, et affligerent quadragesitos annis.* Ex quo non potest sumi, servitutem solam duraturam quadragesitis annis, sed omnia illa, peregrinationem et afflictionem, fuisse quadragesitis annis terminanda. Et ex hoc loco explicandus est locus Exodi, cuius verba difficiliora sunt. Sic enim habet: *Habitatio autem filiorum Israel, qua manserunt in Ægypto, fuit quadragesitorum triginta annorum.* Sed non est sensus, omnes illos annos transactos fuisse in Ægypto, sed ibi fuisse completos. Et ad hoc explicandum addiderunt Septuaginta particularam illam: *Et in terra Canaan.* Itaque in Ægypto et in Canaan habitavit populus quadragesitis triginta annis. Et hanc expositionem sequuntur fere omnes expositores Exodi, ut in catena Lippom. videre est. Et juxta hanc sententiam intelligitur obiter locus Actorum 13, ubi Paulus numerat quadragesitos quinquaginta annos usque ad divisionem terræ promissionis; incepisse enim videtur numerare ab ortu Isaiae, a quo, ut diximus, fluxerunt quadragesiti anni, usque ad exitum populi ex Ægypto; quibus si ad-

damus quadraginta, quibus populus fuit in deserto, et decem, vel paulo fortasse plures, quibus imperavit Josue usque ad illud tempus quo promissionis terram distribuit, dictus numerus annorum efficitur.

6. Habemus ergo ex dictis, ab ortu Abrahæ usque ad legem datam effluxisse tempus quadragesitorum quinque annorum, ut bene dixit Eusebius, dicto loco de Præparat. Evangel. A lege autem data usque ad initium regni David fuerunt quadragesiti triginta sex anni, ut eviderter sumitur ex lib. 3 Reg., cap. 6, ubi a lege data usque ad initium templi Salomonis numerantur quadragesiti octoginta anni; coepit autem Salomon ædificare tempulum anno quarto regni sui, ut ibidem dicitur. David autem quadragesita annis regnavit, 3 Regum 2; demptis ergo his quadragesitorum octoginta annorum, supersunt dicti quadragesiti triginta sex, qui, additi supra quinque et quingentos, efficiunt dictum numerum nongentorum quadragesita unius annorum, quibus hanc tertiam ætatem durasse diximus.

7. Quarta ætas, qua regnum Judæorum duravit ab initio regni David usque ad captivitatem Babylonicam, facilius computari potest ex lib. 3 Reg., 2, 11, 22 et sequentibus, et lib. 4, cap. 8 et sequentibus, addendo nonnulla ex 2 Paral., 12 et 22. Ex quibus locis simplicer omnia computando, prout in Vulgata habentur, quadragesiti septuaginta anni coliguntur, quibus hanc ætatem durasse dicimus.

8. Tres autem difficultates circa computationem hujus ætatis expedire oportet. Prima est, quia hic numerus annorum ex duplice capite videri potest diminutus. Primo, quia numerati sunt reges qui sibi invicem successerunt: contingit autem sæpe interregna interponi, et hæc non sunt numerata, nec suppeditata. Secundo et difficilius, quia in ea supputatione solum numeramus annos quos Scriptura sacra unicuique regi attribuit, et tamen non videtur semper numerare omnes; cuius exemplum manifestum est in Saule, de quo 1 Reg., cap. 13, dicitur duobus annis regnasse, cum tamen Paulus, Act. 13, quadragesita annos illius regno tribuat; et in hoc sæculo de quo agimus, Joram dicitur regnasse octo annis, et coepisse regnare trigesimo secundo anno ætatis suæ, 4 Reg. 11. Unde fit illum fuisse mortuum in quadragesimo anno ætatis suæ, quod omnino stare non potest,

quia filius ejus Ochozias, qui illi immediate successit, regnare coepit quadragesimo secundo anno suæ ætatis, 2 Paral. 22; esset ergo natus duobus annis ante patrem suum, si Joram octo tantum annis regnasset. Et ideo Hebrei dicunt illum regnasse viginti octo annis; numerari autem tantum octo, quia in reliquis pessime regnavit, quod sequuntur Glossa et Lyra, qui addunt, ad hoc indicandum, dictum esse 4 Reg. 11, Ochoziam coepisse regnare vigesimo secundo anno ætatis, cum tamen 2 Paralip. dicatur coepisse regnare anno quadragesimo secundo, ut illi viginti anni regni paterni supplerentur, ne in computatione annorum error accideret. Aliud exemplum esse potest de Amos, qui, 4 Reg. 21, et 2 Paralip. 23, dicitur regnasse duobus annis; et Euseb., in Chron., securus, ut ipse ait, Septuaginta, illi tribuit duodecim annos; et idem refert Beda in lib. de Sex ætatis.

9. Ad primam tamen respondetur, in dicta supputatione ex sacra Scriptura desumpta, successionem regum semper fuisse continuatam sine intermissione; quod si aliqua aliquo tempore facta est, ut tempore Athalie, illius meminit sacra Scriptura, et ita tempus illud etiam numeratum est. Sicut e contrario, cum interdum accidit filium simul cum patre regnare, ne iidem anni bis numerarentur, parenti solum tribuuntur, ut expresse videre est in Joatham, qui simul regnavit cum Azaria patre suo, 4 Reg. 15.

10. Ad secundum respondeatur, quando sacra Scriptura obiter mentionem facit regni alicujus, non semper numerare integre et absolute numerum annorum quibus ille regnavit, ut videtur est in Cyro, Balthasar, Dario, et similibus. Nam, cum Scriptura sacra non tractet horum regum historiam, sed attingat solum quantum ad texendam suam sacram historiam expedit, solum illorum annorum mentionem facit, qui ad hunc finem pertinent. Unde non fit hujusmodi reges non plures annos regnasse quam in Scriptura continantur, ut per se satis videtur clarum, et notavit Hieronymus, super 11 cap. Danielis. At vero in hac historia regum Juda et Israel, quam Scriptura sacra per se intendit, et absolute tractat, sine dubio intelligendum est, semper ponere integrum annorum numerum quibus unusquisque rex imperavit, præser-tim a tempore Davidis, et saltem eo modo qui necessarius erat ad chronologiam regum sine errore texendam. Neque in hac parte tu-

tum aut firmum videtur a Scripturae littera discedere, nisi aliunde ex eadem Scriptura aliud aperte constet, ut in exemplo illo de Saul; nam locus Pauli explicuit locum Regum. In quo etiam satis indicatum est, non sine aliqua metaphora locutam fuisse Scripturam; prius enim dicit filium unius anni fuisse Saul, cum regnare coepit, scilicet, quoad animi candorem, et eodem modo subdit duobus annis regnasse, scilicet sancte et juste. Quamquam fortasse intelligi potest, totum tempus regni Saul, quo regnavit etiam vivente Samuele, fuisse quadraginta annorum; post mortem autem Samuelis tantum regnasse duobus annis, sive in illis quadraginta annis computetur totum tempus quo judicavit Samuel, ut multi volunt, sive sit omnino distinctum; nam totum hoc tempus pertinet ad tertiam ætatem.

41. Ad aliud vero exemplum de Joram respondetur cum Eusebio, et aliis, quos Generar., lib. 1, sequitur, illos viginti annos nullo modo addi posse regno Joram vel Ochoziæ. Primo quidem, quia computando annos regum Israel, qui eodem tempore regnarunt, scilicet, Joram, Jehu et Joachaz, 4 Reg. 3 et 10, est evidens, non posse addi illos viginti annos; tum etiam quia sine ullo fundamento dicitur, viginti annos regni Joram fuisse prætermisso, solum quia inique regnavit; hac enim ratione complures alii fuisserent prætermitti. In conciliandis autem citatis locis difficillimus multa dicuntur ab auctoribus, quæ nunc examinare non est necesse. Mihi breviter occurrit, dici posse Joram quidem coepisse regnare trigesimo secundo anno ætatis, ut Scriptura aperte dicit, et regnasse viginti octo annis, viginti autem simul cum patre suo Josaphat. Nam 4 Reg. 8 dicitur coepisse regnare quinto anno regni Josaphat; et tamen 3 Reg. ult., dicitur regnasse Josaphat viginti quinque annis; regnavit ergo viginti simul cum Josaphat, post illum vero regnavit octo annis, qui soli numerantur, quia illi solum pertinebant ad chronologiam computationem. Unde fit Joram mortuum fuisse sexagenarium, nec Scriptura unquam dixit illum moriendum fuisse quadragenarium. Ad conciliandum autem alia duo loca, oportet similiiter dicere, Ochoziam coepisse regnare simul cum patre vigesimo secundo anno ætatis, ut dicitur 4 Regum, et cum eo regnasse viginti annis; post mortem vero patris tantum regnasse uno anno, cum jam esset quadraginta duorum annorum, ut dicitur in Paralip. Et

ita solum unus pertinet ad chronologiam, et ideo solus ille numeratur. Ad ultimam de Amos respondetur, tantum regnasse duobus annis, ut in Vulgata expresse habetur. Neque est ulla ratio eam aliter interpretandi: ne Septuaginta, prout habemus in Complutensi, aliter habent.

42. Secunda difficultas est, quia, in supputatione horum annorum, semper sumimus annos quos Scriptura sacra singulis regibus tribuit, tanquam integros et completos, cum tamen usitatus in hujusmodi historiis sit, ut annus inchoatus pro completo numeretur; ex quo si ut idem annus, vel integer, vel quoad magnam ejus partem, bis numeretur, ita ut verisimile sit uniusequus regis ætati dimidium annum ultra veritatem addi, si omnia bene moraliter computentur. Et hæc eadem difficultas locum habet in computatione annorum facta in primo et secundo sæculo; nam, quod hic dieimus de tempore quo singuli reges regnarunt, habet locum in temporibus, seu ætatis quibus singuli homines vixerunt, quorum successio in illis prioribus ætatis computatur. Imo, ut quod est fateamur, hæc difficultas in omni chronologica supputatione loem habet, nec video quid responderi possit, nisi solum in his rebus non esse exactam certitudinem requirendam, sed contentos nos esse debere, numerando et supputando annos eo modo quo in historiis et præcipue in sacra Scriptura numerantur. Præsertim, quia fortasse non semper annus inchoatus pro completo ponitur, sed inter dum inchoatus tanquam imperfectus omittitur, et numerus integer ac perfectus ponitur, quod saepe esse in Scriptura usitatum docerunt Epiphanius in Anchorato; et Augustinus, lib. Ques. in Exod., quæst. 47; et in proposito fieri potest conjectura; quia 3 Reg. 2 David dicitur regnasse quadraginta annis, quos tantum ego in dicta annorum summa computavi; et tamen ex 2 Reg. 5 sumi potest, illum regnasse qua aginta annis et sex mensibus. Athalia etiam dicitur regnasse sex annis, 4 Reg. 11, et 2 Paralip. 22, et tamen regnasse etiam aliquam partem septimi anni, ex eisdem locis desumitur. Itaque, si alicubi fortasse pars alicujus anni bis numeratur, alibi pars alia omittitur; et hoc modo unus error ex alio compensatur, neque in re tam lubrica potest esse certior supputatione.

43. Tertia difficultas est de termino hujus ætatis, diximus enim ad captivitatem Babyloniam terminari. Fuit autem triplex hæc

Babylonica captivitas, ut constat ex 4 Reg. 24 et 25. Et ideo dubium esse potest de qua illarum hoc intelligendum sit. Sed hæc difficultas tangit aliam statim in sequenti ætate tractandam; nunc breviter dicitur hanc ætatem computari usque ad undecimum annum regis Sedechiæ, in quo ultima captivitas, et propria desolatio, et finis proprii regni Iudaici in Jerusalem acciderunt.

44. Quinta ætas omnium difficultissima est ad verum annorum numerum quo duravit suppeditum, tum quia ex Scriptura sacra parum aut fere nihil sumi potest; tum etiam quia pendet ex duabus gravissimis difficultibus, quarum altera est de principio et fine septuaginta hebdomadarum Danielis, quam supra fere indecisam reliquimus, propter historiæ incertitudinem; altera est de initio et fine septuaginta annorum Babylonicae captivitatis, quam prædictit Jeremias, cap. 25, 29, 52. Unde factum est ut auctores in varias sententias divisi sint, nam Generar., lib. 2 Chronog., in fine, solum tribuit huic ætati annos quingentos viginti unum; Beda autem, in libr. de Sex ætatis, tribuit quingentos sexagesima; Driedo, lib. 3 de Dogmatibus, cap. 5, quingentos nonagesima sex; ex Eusebio autem in Chronico sumuntur anni quingenti octoginta quinque. Nam ipse ponit captivitatem illam accidisse olympiadæ quadragesima septima, anno secundo, cum Clemen. Alexan., lib. 1 Stromat.; ortum autem Christi Domini certum est evenisse olympiadæ centesima nonagesima quarta, anno tertio, ut ipse etiam inferius scribit. Duravit ergo hæc ætas centum quadraginta quinque olympiadæ, et annum unum, quæ ad annos redactæ, efficiunt dictum annorum numerum. Sed hæc supputatione Eusebii supponit, ab initio hujus ætatis, seu desolationis Jerusalem, usque ad reædificationem templi, inchoatam sub Cyro, tantum intercessisse annos triginta, quod multis aliis non fit credibile. Habet etiam hæc sententia aliam difficultatem supra tactam, dum exponeremus hebdomadas Danielis, quia plures annos tribuit imperio Græcorum, quam veritas Scripturæ patiatur, quæ difficultas procedit in omni sententia, quæ per olympiadæ colligit numerum annorum hujus ætatis. Unde etiam fit hoc negotium magis ambiguum et incertum, quia verisimilior omnium rationum computandi hæc tempora existimata est hæc quæ sumitur ex numero olympiadum; quæ tamen ex Scriptura convinci videtur in hac parte continere errorem.

45. Ut ergo in re tam incerta aliquid dicamus, statuamus primo, ab undecimo anno regni Sedechiæ, usque ad initium regni Cyri in Babylone, intercessisse septuaginta annos, ut est communior sententia, ex Josepho, lib. 11 Antiquit. in princip.; et Julio Africano, lib. 5 de Ratione temporum; quam indicant etiam Lactant., lib. 4, cap. 5; et Cyril., l. 8 contra Julian., quos sequuntur Joan. Lucidus, lib. secundo de Ræ. temp., capit. 11; et Cano, lib. 11 de Locis, cap. 5, et argum. 9; et Benedictus Perierius, libr. 11 in Daniel., q. 4 et 5. Et sumitur breviter ex Scriptura; nam Jeremias prædictit desolationem Jerusalem, et captivitatem Judæorum in Babylone duraturam septuaginta annis, ut constat ex citatis locis, et ex cap. 9 Danielis. Certum est autem ex 1 Esdræ, cap. 1, illos septuaginta annos completos esse in initio regni Cyri, quando Judæorum captivitas coepit, et illis facultas data est revertendi in terram suam, ut prædictum fuerat Isai. 44 et 45. Hoc aperte patet ex verbo illo Esdr.: *In anno primo Cyri, regis Persarum, ut completeretur verbum Domini ex ore Jeremie, suscitarit Dominus spiritum Cyri, etc.* Tum ergo completi sunt septuaginta anni captivitatis prædicti a Jeremias. Quod vero hi anni inchoati fuerint ab undecimo anno regis Sedechiæ, constat, quia tunc, et non antea, fuit templum omnino dirutum, et Jerusalem incensa et destruta, et tota regio Judæorum vastata et desolata, ut constat ex 4 Reg. 15; in aliis enim captivitatibus, licet populus captivus ductus sit magna ex parte, non tamen fuit templum eversum, nec regio desolata. Prædixerat autem Jeremias septuaginta illos annos non tantum transmigrationis et captivitatis, sed etiam desolationis; sic enim ait cap. 25: *Et erit terra in solitudinem et in stuporem, et servient regi Babylonis septuaginta annis.* Et ideo Daniel. 9 dicitur: *Intellexi numerum annorum de quo factus est sermo Domini ad Jeremiam Prophetam, ut completerentur desolationis Jerusalem septuaginta anni.* Et similia habentur 2 Paralip. 36.

46. *Objectio. — Solutio.* — Dices: hoc argumento probaretur non fuisse desolationem terminatam tempore Cyri, quia, licet ipse iussit templum instaurari, non tamen id facit. Unde etiam fit hoc negotium magis ambiguum et incertum, quia verisimilior omnium rationum computandi hæc tempora existimata est hæc quæ sumitur ex numero olympiadum; quæ tamen ex Scriptura convinci videtur in hac parte continere errorem.